

Ured specijalnog predstavnika i koordinatora
za borbu protiv trgovine ljudima

**Jedinstvene smjernice za
identifikaciju i upućivanje
žrtava trgovine ljudima
unutar okvira za prihvata
migranata i izbjeglica u
državama članicama OSCE-a**

SMJERNICE

Organization for Security and
Co-operation in Europe
Mission to Bosnia and Herzegovina

ISBN: 978-92-9234-465-8

Izdavač: Ured specijalnog predstavnika i koordinatora OSCE-a za borbu protiv trgovine ljudima

Wallnerstr. 6, 1010 Beč, Austrija

Tel: + 43 1 51436 6664

Faks: + 43 1 51436 6299

email: info-cthb@osce.org

© 2019 OSCE/Ured specijalnog predstavnika i koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima

Autorska prava: „Sva prava zadržana. Sadržaj ove publikacije se može slobodno koristiti i umnožavati za obrazovne i druge nekomercijalne potrebe, pod uslovom da se pri svakom umnožavanju navede OSCE/Ured specijalnog predstavnika i koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima kao izvor.“

Dizajn: Tina Feiertag, Beč

Fotografije i ilustracije: shutterstock, istock photos

Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE) je panevropska organizacija za sigurnost sa 57 država članica na geografskom području koje se prostire od Vankuvera do Vladivostoka. U svojstvu organizacije regionalnog karaktera u skladu sa Poglavljem VIII Povelje Ujedinjenih nacija, OSCE je jedan od primarnih instrumenata za rano upozoravanje, sprečavanje sukoba, upravljanje krizama i postkonfliktnu rehabilitaciju u svom području. Njegov pristup sigurnosti je jedinstven u tome što je i sveobuhvatan i kooperativan: sveobuhvatan po tome što se bavi trima dimenzijama sigurnosti - ljudskom, vojno-političkom i ekonomskom/ekološkom. Prema tome, bavi se širokim spektrom sigurnosnih pitanja, uključujući ljudska prava, kontrolu naoružanja, mjere izgradnje povjerenja i sigurnosti, nacionalne manjine, demokratizaciju, strategije rada policije, borbu protiv terorizma i ekonomske ekološke aktivnosti.

DRŽAVE ČLANICE: Albanija | Andora | Armenija | Austrija | Azerbejdžan | Belgija | Bjelorusija | Bosna i Hercegovina | Bugarska | Cipar | Crna Gora | Češka Republika | Danska | Estonija | Finska | Francuska | Grčka | Gruzija | Hrvatska | Irska | Island | Italija | Kanada | Kazahstan | Kirgistan | Latvija | Lihtenštajn | Litvanija | Luksemburg | Mađarska | Malta | Moldavija | Monako | Mongolija | Nizozemska | Norveška | Njemačka | Poljska | Portugal | Rumunija | Ruska Federacija | San Marino | Sjedinjene Američke Države | Sjeverna Makedonija | Slovačka | Slovenija | Srbija | Sveta Stolica | Španija | Švedska | Švicarska | Tadžikistan | Turkmenistan | Turska | Ujedinjeno Kraljevstvo | Ukrajina | Uzbekistan | AZIJSKI PARTNERI ZA SARADNJU: Afganistan | Australija | Japan | Republika Koreja | Tajland | MEDITERANSKI PARTNERI ZA SARADNJU: Alžir | Egipat | Izrael | Jordan | Maroko | Tunis

Materijali u ovoj publikaciji su namijenjeni samo za potrebe općeg informiranja i predstavljeni su u prikazanom stanju, bez garancija bilo koje vrste, uključujući i prikladnost za bilo koju namjenu. OSCE naročito ne daje nikakve garancije u pogledu tačnosti ili potpunosti informacija sadržanih u ovoj publikaciji. Stavovi, nalazi, tumačenja i zaključci izraženi u ovoj publikaciji pripadaju autoru ili autorima i ne predstavljaju nužno zvanični stav OSCE-a i/ili njegovih država članica. U mjeri u kojoj to dozvoljava zakon, OSCE ne prihvata nikakvu odgovornost za bilo kakve nastale ili pretrpljene gubitke, štete, odgovornosti ili troškove, koji mogu da nastanu kao rezultat korištenja informacija sadržanih u ovoj publikaciji ili u vezi s tim.

Ured specijalnog predstavnika i koordinatora
za borbu protiv trgovine ljudima

Jedinstvene smjernice za identifikaciju i upućivanje žrtava trgovine ljudima unutar okvira za prihvrat migranata i izbjeglica u državama članicama OSCE-a

Izrazi zahvalnosti

Prije svega, veoma posebnu zahvalnost trebamo izraziti delegacijama Italije i Grčke na njihovoj podršci od neprocjenjive važnosti u organiziranju konsultacija sa stručnjacima iz te dvije države koje su predstavljale temelj ovih Smjernica, kao i osobama koje se u praksi bore protiv trgovine ljudima, koje su velikodušno podijelile svoje stručno znanje i iskustvo tokom konsultacija održanih u Skoplju, Atini i Kataniji.

Pokretanje samog procesa konsultacija ne bi bilo moguće bez predanosti i aktivnog angažmana kolega iz Predstavništva OSCE-a u Albaniji, Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini, Misije OSCE-a na Kosovu, Misije OSCE-a u Crnoj Gori, Misije OSCE-a u Srbiji i Misije OSCE-a u Skoplju, koji su pomogli da se okupe relevantne osobe koje se u praksi bore protiv trgovine

ljudima, iz država Zapadnog Balkana, sa ciljem da ocijene obim ove publikacije.

Početni nacrt Smjernica su izradili Heracles Moskoff i Korina Hatzinikolaou, čije su se dugogodišnje stručno znanje iz oblasti borbe protiv trgovine ljudima i praktično iskustvo u bavljenju ovim pitanjem u Grčkoj pokazali neprocjenjivima u potpunom pojašnjenju okvira predloženog pristupa.

Također, naše kolege iz Ureda specijalnog predstavnika i koordinatora OSCE-a za borbu protiv trgovine ljudima Claudio Formisano, Oleksandr Kyrylenko, Valiant Richey i Tetiana Rudenko su osobe kojima trebamo izraziti srdačnu zahvalnost na finaliziranju sadržaja i strukture ove publikacije, kao i Cynthiji Peck-Kubaczek na njenom stručnom lektorisanju teksta na engleskom jeziku.

**Ured specijalnog predstavnika i koordinatora
OSCE-a za borbu protiv trgovine ljudima**

Sadržaj

Struktura Smjernica	6
I Opće informacije i obrazloženje	7
II Osnovni uslovi i razmatranja	
→ Osnovni uslovi potrebni za efektivnu identifikaciju, upućivanje, zaštitu i podršku	10
→ Osnovni principi u radu sa mogućim/identificiranim žrtvama trgovine ljudima	11
III Početna identifikacija žrtava trgovine ljudima u Centrima za prvi prihvata i identifikaciju migranata i izbjeglica	
→ Početna identifikacija mogućih žrtava	12
→ Faze prihvatnih procedura i početne identifikacije mogućih žrtava trgovine ljudima	14
→ Prva faza	16
→ Druga faza	18
→ Treća faza	20
IV Formalna identifikacija	
→ Socijalni put formalne identifikacije žrtava trgovine ljudima	22
→ Standardna procedura formalne identifikacije žrtava trgovine ljudima	24
V Primjenjivost smjernica u okviru paradigme o „tranzitnoj ruti“	26
Aneks 1:	
→ Faze postupka prijehvata i prilike za identifikaciju i upućivanje potencijalnih žrtava trgovine ljudima na kopnenim i pomorskim granicama	28
Aneks 2:	
→ Tok postupka za dodjelu statusa žrtve trgovine ljudima	30

Struktura Smjernica

Ove jedinstvene Smjernice predstavljaju skup praktičnih mjera osmišljenih sa ciljem da pomognu stručnom osoblju, angažiranom da pruži pomoć na prvoj liniji u pogledu procedura prijvata migranata i izbjeglica u državama članicama OSCE-a, da bolje identificira žrtve trgovine ljudima. Ove Smjernice dopunjavaju izvještaj Ureda specijalnog predstavnika i koordinatora OSCE-a za borbu protiv trgovine ljudima pod nazivom „Od prijvata do priznavanja: identifikovanje i zaštita žrtava trgovine ljudima u mješovitim migracionim tokovima – Usredsređenost na objekte za prvu identifikaciju i prihvata izbjeglica i migranata u regionu OSCE-a“ i trebaju biti razmatrane zajedno sa njim.

Odjeljak I ovog dokumenta sadrži **opće informacije i obrazloženje** za izradu Smjernica, kao i pregled odabranih obaveza država članica OSCE-a u vezi sa migracijskim izazovima i trendovima u oblasti trgovine ljudima. Također je predstavljena metodologija koja je korištena u izradi ovih Smjernica.

Odjeljak II sadrži prikaz **ključnih preduslova** kojima bi se osigurala operativna održivost Smjernica, kao i sažetak ključnih principa. Podstičemo korisnike ovih Smjernica da poštuju te principe u radu sa potencijalnim i/ili identificiranim² žrtvama trgovine ljudima.

Odjeljak III sadrži razmatranje **potencijalnih scenarija i aktivnosti** neophodnih za početnu identifikaciju³ žrtava trgovine ljudima tokom tri različite faze procedura prijvata. Dati **primjeri** ilustriraju kako takva početna identifikacija može voditi formalnoj identifikaciji i dodjeli statusa žrtve trgovine ljudima, time naglašavajući vrijednost **jedinstvenog multiagencijskog pristupa** u prevazilaženju trenutnih prepreka koje stoje na putu identifikacije.

Odjeljak IV sadrži Standardne operativne procedure za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima. U njemu se također promovira alternativni „socijalni put“ ka takvoj identifikaciji, koji osigurava da pravo žrtava na pomoć nije uslovljeno njihovom voljom da učestvuju u pravnom postupku.⁴

Konačno, u **Odjeljku V** je dat određeni broj **konkretnih preporuka o tome kako na najbolji način primijeniti Smjernice** na tranzitnim migracijskim rutama u državama članicama OSCE-a.

1. OSCE, „Od prijvata do priznavanja: identifikovanje i zaštita žrtava trgovine ljudima u mješovitim migracionim tokovima – Usredsređenost na objekte za prvu identifikaciju i prihvata izbjeglica i migranata u regionu OSCE-a“, objavljen 2017. godine. Dostupan na stranici: <https://www.osce.org/secretariat/367061?download=true> (pristupljeno 20. novembra 2018. godine).

2. U smislu ovih Smjernica, svaku osobu za koju se osnovano vjeruje da je možda bila ili je trenutno u situaciji koja se smatra trgovinom ljudima treba smatrati potencijalnom žrtvom trgovine ljudima. Identificirana žrtva trgovine ljudima je osoba kojoj je formalno dodijeljen status žrtve trgovine ljudima unutar odgovarajućeg zakonskog ili operativnog okvira.

3. Početna identifikacija žrtve trgovine ljudima se zasniva na premisi da se može osnovano vjerovati da je osoba možda bila ili je trenutno u situaciji koja se smatra trgovinom ljudima.

4. Odluka Stalnog vijeća OSCE-a, br.1107, „Dodatak na OSCE-ov Akcioni plan za borbu protiv trgovine ljudima: Deceniju kasnije“, br. PC.DEC/1107/Corr.1, 6. decembar 2013. godine.

I | Opće informacije i obrazloženje

Pitanje trgovine ljudima u migracijskim tokovima predstavlja prioritet za OSCE. OSCE-ov Akcioni plan za borbu protiv trgovine ljudima⁵ skreće pažnju, između ostalog, na glavne uzroke trgovine ljudima, utvrđene i u državama porijekla, kao i u državama odredišta. U Akcionom planu se pozivaju države članice da podignu nivo svijesti tijela vlasti nadležnih za pitanje imigracije, konzularnog i diplomatskog osoblja, kao i ranjivih grupa ljudi, kao što su migranti i raseljene osobe, o trgovini ljudima. Također se preporučuje državama porijekla da promoviraju socioekonomsku i političku stabilnost, kao i smanjenje faktora ponude trgovine ljudima. Pored toga, pozivaju se države odredišta da se pozabave nezaštićenim, neformalnim i često nezakonitim radom da bi se postigla ravnoteža između potražnje za jeftinom radnom snagom, mogućnosti koje postoje za regularnu migraciju i adekvatne zaštite prava radnika migranata. U Odluci Ministarskog vijeća OSCE-a, br. 8/07 iz 2007. godine, o borbi protiv trgovine ljudima u svrhu radnog iskorištavanja (br. MC.DEC/8/07) je prepoznato da su osobe sa statusom neregularnog imigranta vjerovatno podložnije trgovini ljudima u svrhu radnog iskorištavanja, time pozivajući države članice da „poboljšaju prikupljanje i analizu podataka o vezi između trgovine ljudima u svrhu radnog iskorištavanja i migracija i da podijele takve informacije sa drugim državama članicama OSCE-a.“

U skladu sa Dodatkom na OSCE-ov Akcioni plan⁶ iz 2013. godine, države članice se pozivaju da obrate posebnu pažnju na djecu bez pratnje i djecu razdvojenu od rodbine, djecu tražioce azila, izbjeglice i raseljene osobe, kao i djecu koju su roditelji migranti ostavili za sobom. Štaviše, države članice se podsjećaju da postoji potreba da se angažiraju zajedno sa nadležnim institucijama na promoviranju identifikacije osoba koje su žrtve trgovine ljudima među migrantima, uključujući tražioce azila, kao i na zaštiti njihovih prava. Te konkretne obaveze u vezi sa trgovinom ljudima su povezane sa širokim nizom obaveza država članica OSCE-a u vezi sa upravljanjem migracijama.⁷

Odlukom Ministarskog vijeća OSCE-a iz 2016. godine o OSCE-ovoj ulozi u upravljanju velikim pokretima migranata i izbjeglica (br. MC.DEC/3/16) „podstiču se izvršne strukture OSCE-a, unutar postojećih mandata i dostupnih resursa, da nastave sa radom na pitanju migracija, između ostalog, i putem osnaživanja aktivnosti koje vode ka razmjeni najboljih primjera iz prakse i poboljšanju dijaloga i saradnje sa državama Partnerima za saradnju, na način koji dopunjuje aktivnosti koje su preduzele druge relevantne međunarodne organizacije i agencije.“

5. Odluka Stalnog vijeća OSCE-a, br. PC.DEC/557, 24. juli 2003. godine.

6. Odluka Stalnog vijeća OSCE-a, br.1107, „Dodatak na OSCE-ov Akcioni plan za borbu protiv trgovine ljudima: Deceniju kasnije“, br. PC.DEC/1107/Corr.1, 6. decembar 2013. godine.

7. Kao nadgradnju na Završni akt iz Helsinkija – koji predstavlja temelj rada OSCE-a na upravljanju migracijama – države članice OSCE-a su se sporazumjele da preuzimaju određeni broj obaveza, usvajanjem dokumenata kao što su Završni dokument iz Helsinkija (1992), Istanbulska povelja za evropsku sigurnost (1999), Odluka Ministarskog vijeća OSCE-a iz Ljubljane, br. 2/05 o migracijama (2005), i Odluka Ministarskog vijeća OSCE-a iz Atine, br. 5/09 o upravljanju migracijama (2009).

U Odluci Ministarskog vijeća OSCE-a o jačanju napora u borbi protiv svih oblika trgovine djecom, uključujući trgovinu u svrhu seksualnog iskorištavanja, kao i protiv drugih oblika seksualnog iskorištavanja djece, iz 2017. godine (br. MC.DEC/7/17), se izražava „zabrinutost da djeca u migracijskim tokovima, naročito maloljetnici bez pratnje, mogu biti naročito podložni trgovini ljudima i seksualnom iskorištavanju.“ Njome se podstiču države članice „da podignu nivo svijesti javnosti o podložnosti djece u migracijskim tokovima svim oblicima trgovine djecom“, da povećaju kapacitete i prošire obim nadležnosti osoba koje pružaju pomoć na prvoj liniji, sa ciljem identifikacije djece žrtava trgovine ljudima, pružanja zaštite djeci, odgovarajuće pomoći i upućivanja kako da ostvare pravnu pomoć, djelotvorne pravne lijekove i druge usluge, po potrebi.

Na kraju, u Odluci Ministarskog vijeća OSCE-a o jačanju napora usmjerenih ka sprečavanju i borbi protiv trgovine djecom, uključujući maloljetnike bez pratnje, iz 2018. godine (br. MC.DEC/6/18), se prepoznaje da „saradnja između država, osoba koje pružaju pomoć na prvoj liniji i civilnog društva može da doprinese zaštiti djece, uključujući djecu bez pratnje, od izloženosti trgovini ljudima“ i izražavaju se pohvale onim državama članicama koje „usvajaju posebne zakonske i druge mjere u svrhu rane identifikacije, prihvata i zaštite djece podložne trgovini ljudima, uključujući maloljetnike bez pratnje“. Također se pozivaju države članice da provedu određeni broj praktičnih koraka kojima će osigurati zaštitu djece žrtava trgovine ljudima, uključujući djecu bez pratnje.

Na temelju gore navedenog i oslanjajući se na skoro dvije godine terenskih posjeta u svrhu prikupljanja činjenica i ad hoc ekspertskog istraživanja, obavljenih na lokalnom nivou u evropskim državama na koje je najviše uticala sadašnja situacija, u decembru 2017. godine Ured specijalnog predstavnika i koordinatora OSCE-a za borbu protiv trgovine ljudima je objavio izvještaj pod nazivom „Od prihvata do priznavanja: identifikovanje i zaštita žrtava trgovine ljudima u mješovitim migracionim tokovima – Usredsređenost na objekte za prvu identifikaciju i prihvata izbjeglica i migranata u regionu OSCE-a“ (u daljem tekstu: „Izvještaj“). Izvještaj se fokusira na izazove i mogućnosti sa kojima su se suočile one države članice OSCE-a koje su najviše pogođene sadašnjom krizom, unutar cjelokupnog spektra mjera reakcije u borbi protiv trgovine ljudima, preduzetih u fazi prihvata migranata i izbjeglica.

Iako je primarni fokus osoba koje pružaju pomoć na prvoj liniji na pružanju humanitarne pomoći, uključujući smještaj, hranu i medicinsku pomoć, u Izvještaju je zastupljen stav da je neophodna usklađena i koordinirana multiagencijska struktura da bi se odgovorilo na potrebe žrtava trgovine ljudima, kao i da bi se umanjio rizik trgovine potencijalnim žrtvama među populacijom migranata i izbjeglica, bez obzira na njihov status ili podnesene zahtjeve.

U tom svjetlu, Ured specijalnog predstavnika i koordinatora OSCE-a za borbu protiv trgovine ljudima je, nakon konsultacija sa relevantnim akterima iz država članica koje su najviše pogođene sadašnjom migrantskom i izbjegličkom krizom i terenskim misijama OSCE-a u jugoistočnoj Evropi, a naslanjajući se na nalaze i preporuke sadržane u Izvještaju, izradio ove OSCE-ove Smjernice, s ciljem da omogući bolje koordiniranu i usklađenu identifikaciju slučajeva trgovine ljudima unutar mješovitih migracijskih tokova, u čijem je središtu rada žrtva. Na osnovu rezultata diskusija održanih u okviru radionica u Skoplju, Atini i Kataniji tokom 2018. godine, pod vodstvom Ureda specijalnog predstavnika i koordinatora OSCE-a za borbu protiv trgovine ljudima, Smjernice bi trebalo da posluže kao konkretan putokaz preporučenih modaliteta identifikacije i upućivanja u vezi sa potencijalnim žrtvama trgovine ljudima unutar mješovitih migracijskih tokova. Preporuke mogu biti prilagođene konkretnom zakonodavnom i operativnom okviru država članica OSCE-a. Iako imaju za cilj da ponude jedinstveni pristup tim modalitetima identifikacije i upućivanja, ove Smjernice prvenstveno odslikavaju realnost prihvata migranata i izbjeglica na mediteranskoj i zapadnobalkanskoj migracijskoj ruti.

OSCE-ova publikacija pod nazivom „Od prihvata do priznavanja: identifikovanje i zaštita žrtava trgovine ljudima u mješovitim migracionim tokovima – Usredsređenost na objekte za prvu identifikaciju i prihvata izbjeglica i migranata u regionu OSCE-a“

II | Osnovni uslovi i razmatranja

Moguće je da različite osobe koje se u praksi bore protiv trgovine ljudima mogu identifikovati žrtve trgovine ljudima u različitim fazama i tokom različitih procedura koje se primjenjuju na pristigle migrante i izbjeglice.⁸ Za uspostavljanje i djelotvorno funkcionisanje sistema identifikacije žrtava u Centrima za prvi prihvata i identifikaciju migranata i izbjeglica (Centar) u državama članicama OSCE-a, potrebna je održiva obuka i senzibilizacija usmjerena ka svim akterima uključenim u procedure prihvata, uključujući policiju, graničnu policiju, medicinsko osoblje i socijalne radnike, tužioce, kulturološke posrednike, prevodioce i osoblje Centara.

Osnovni uslovi potrebni za efektivnu provedbu Smjernica

Efektivna provedba postojećih Smjernica zavisi od primjene sljedećih mjera:

- ✓ Imenovanje lokalnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima (lokalni koordinator);
- ✓ Uspostava multiagencijske komisije za procjenu predmeta trgovine ljudima (multiagencijska komisija), kojom predsjedava lokalni koordinator;
- ✓ Imenovanje kontakt osobe za borbu protiv trgovine ljudima u Centru (kontakt osoba Centra);
- ✓ Imenovanje kontakt osoba u svakoj agenciji koja se bavi prihvatnim procedurama;
- ✓ Uspostava komunikacijskih kanala između agencijskih kontakt osoba, kontakt osoba Centra i lokalnih koordinatora;
- ✓ Izrada ili korištenje već dostupnih unificiranih pokazatelja trgovine ljudima, kao i alata za ocjenu rizika i osnovnih potreba mogućih žrtava trgovine ljudima;
- ✓ Osiguranje pristupa uslugama prevoda i kulturološkog posredovanja u svim fazama prihvatne procedure;
- ✓ Osiguranje adekvatnog i sigurnog prostora za detaljne razgovore sa mogućim žrtvama trgovine ljudima;
- ✓ Osiguranje dostupnih obučeni osoba koje vode razgovor na drugoj liniji iz redova policije i socijalnih službi;
- ✓ Osiguranje dostupnosti lokalnog sigurnog smještaja izvan Centara za moguće ženske i muške žrtve trgovine ljudima radi smanjenja mogućeg rizika ponovne viktimizacije

⁸ Za više detalja, vidjeti: OSCE, „Od prihvata do priznavanja: identifikovanje i zaštita žrtava trgovine ljudima u mješovitim migracionim tokovima – Usredsređenost na objekte za prvu identifikaciju i prihvata izbjeglica i migranata u regionu OSCE-a“, objavljen 2017. godine. Dostupan na stranici: <https://www.osce.org/secretariat/367061?download=true> (pristupljeno 20. novembra 2018. godine).

Pored toga, kada su u pitanju djeca žrtve trgovine ljudima, potrebno je primijeniti sljedeće mjere:

- ✓ Imenovanje zakonskog staratelja koji predstavlja dijete u svim procedurama koje se tiču djeteta kao moguće žrtve trgovine ljudima;
- ✓ Dostupnost osoba koje vode razgovor na drugoj liniji iz redova policije i socijalnih službi, koji su posebno obučeni za razgovor s djecom žrtavama trgovine ljudima;
- ✓ Dostupnost lokalnog sigurnog smještaja izvan Centara koji odgovara i muškoj i ženskoj djeci mogućim žrtvama trgovine ljudima.

✓ Do stepena do kojeg je moguće, primjena navedenih mjera trebala bi uključivati postojeće lokalne kapacitete i stručnu pomoć bez otvaranja dodatnih pozicija ili stvaranja paralelnih struktura.

✓ Gdje god je moguće, lokalni koordinatori bi trebali djelovati na lokalnom nivou u okviru državnog mehanizma upućivanja.

✓ Kad god je moguće, lokalni koordinatori ne bi trebali predstavljati agenciju za provođenje zakona.

Osnovni principi u radu sa mogućim/identificiranim žrtvama trgovine ljudima

Pored uspostave potrebne infrastrukture za zaštitu žrtava, moraju se poštivati određeni opšti principi komunikacije sa žrtvama. Sve procedure koje se planiraju i primjenjuju na moguće i/ili identificirane žrtve trgovine ljudima moraju biti u skladu sa sljedećim:

1. Moraju odražavati pristup koji počiva na poštivanju ljudskih prava, rodne pripadnosti i starosne dobi;
2. Moguće i/ili identificirane žrtve trgovine ljudima moraju biti dobro informisane o svojim pravima, obavezama i relevantnim procedurama na jeziku i na način koji razumiju;
3. Privatnost i povjerljivost podataka treba poštivati u svim fazama, a pristup informacijama o predmetu treba odobravati isključivo ovlaštenim osobama (need-to-know basis);
4. Mogućim žrtvama trgovine ljudima potrebno je obezbijediti svu neophodnu zaštitu i pomoć do konačne odluke o njihovom formalnom statusu;
5. Zaštita i pomoć obezbijedena mogućim i/ili identificiranim žrtvama trgovine ljudima ne smije se uslovljavati njihovom spremnošću da sudjeluju u krivičnom postupku.

III | Početna identifikacija žrtava trgovine ljudima u Centrima za prvi prihvati i identifikaciju migranata i izbjeglica

Ovaj Odjeljak sadrži scenarije i predložene aktivnosti u kontekstu početne identifikacije i upućivanja žrtava trgovine ljudima iz mješovitih migracijskih tokova na granicama država članica OSCE-a. Kako bi se osigurala održivost i maksimalan učinak ovakvih aktivnosti, one moraju biti sastavni dio državnih mehanizama upućivanja ako su formalno uspostavljeni ili prihvatnih procedura za migrante i izbjeglice, u slučaju da državni mehanizmi upućivanja još ne postoje.

Početna identifikacija mogućih žrtava

„Početna identifikacija“ predstavlja prvi korak nakon kojeg je potrebno provesti dodatne provjere kako bi se utvrdilo da li mogućoj žrtvi trgovine ljudima može formalno biti dodijeljen status žrtve trgovine ljudima. Početnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima karakteriše izvjestan broj prepreka i poteškoća, posebno u kontekstu procedure prvog prihvata i identifikacije. Mnoge žrtve ne prepoznaju sebe kao takve jer se mogu nalaziti u fazi transporta, predvrbovanja ili u fazi prije iskorištavanja, te je moguće da se iskorištavanje još nije ni desilo. Drugi, naročito migranti bez dokumenata, mogu izbjegavati identifikaciju kod vlasti iz straha od deportacije, odmazde od strane trgovaca ljudima ili je njihovo ponašanje uslovljeno vjerskim običajima ili vjerovanjima koja su im nametnuta. U nekim slučajevima, žrtva može imati izvjestan odnos s trgovcem ili se može plašiti stigmatizacije, posebno ako je zlostavljana koje je ta žrtva pretrpjela bilo seksualne prirode. Kako bi se adekvatno odgovorilo na ovakav scenarij, potrebno je izraditi unificiran set pokazatelja i prilagoditi ga specifičnom kontekstu prihvatne procedure.

Kad god je to moguće, u sklopu početne identifikacije trebalo bi poduzeti sljedeće aktivnosti i zaštitne mjere:

- 1 Odvojiti moguću žrtvu ili moguće žrtve od grupe i osigurati privatan, zaštićen prostor;
- 2 Što je prije moguće, osigurati prevoditelja i kulturološkog posrednika;
- 3 Odmah riješiti hitne osnovne potrebe;
- 4 Obezbijediti mogućoj žrtvi ili mogućim žrtvama sažetu štampanu informaciju o identifikacijskoj proceduri i pravima žrtava trgovine ljudima na jeziku i na način koji razumiju;
- 5 Obavijestiti lokalnog koordinatora koji može organizovati razgovor druge linije sa obučenim stručnim osobljem;
- 6 Ako moguća žrtva ne pristane na razgovor druge linije s policijskim službenikom, lokalni koordinator mora osigurati isti razgovor sa obučenim socijalnim radnikom;
- 7 U sklopu procedure potrebno je poštivati rodne, starosne i kulturološke aspekte na odgovarajući način;
- 8 U slučaju da se radi o djeci žrtvama, potrebno je informisati nadležne vlasti za zaštitu djece kako bi djelovale u najboljem interesu djeteta i odmah inicirale imenovanje zakonskog staratelja djeteta.

Faze prihvatnih procedura i početne identifikacije mogućih žrtava trgovine ljudima

Postoji nekoliko načina u prihvatnom procesu da se obavi „početna identifikacija“. Da razjasnimo, model Centra za upravljanje migracijskim tokovima podijeljen je u tri odvojene operativne faze u sklopu prihvatnog procesa:

01

Prva faza proizilazi iz prvog kontakta koji ostvaruje migrant ili izbjeglica s predstavnikom prihvatnog centra (trenutno uglavnom na morskim granicama) i traje do trenutka kada migrant stiže u Centar;

02

Druga faza pokriva prihvata i boravak migranta ili izbjeglice u Centru do trenutka iniciranja procjene njenog ili njegovog zahtjeva za dobijanje azila;

03

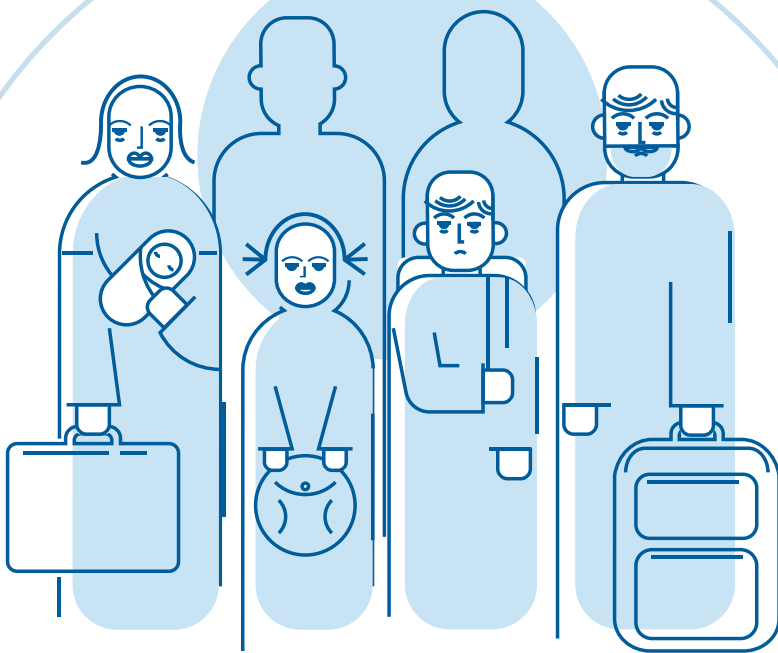

Treća faza počinje sa razgovorom o azilu i traje dok se ne donese odluka o statusu migranta ili azilanta.

Ove faze podrazumijevaju direktnu i redovnu komunikaciju migranata ili azilanata sa stručnim radnicima na prvoj liniji. Ovi stručni radnici na prvoj liniji, ako su adekvatno obučeni, moraju biti sposobni da identifikuju moguće pokazatelje trgovine ljudima.

❗ Onog trenutka kad se obavi početna identifikacija moguće žrtve trgovine ljudima, potrebno je pokrenuti standardni postupak (SOP) formalne identifikacije žrtava trgovine ljudima, kako je opisano u Odjeljku IV.

✔ Nezavisno od relevantnih detalja, svaki slučaj moguće žrtve trgovine ljudima treba bez odlaganja prijaviti lokalnom koordinatorskom tijelu.

Prva faza

Prva faza prihvatne procedure počinje prvim kontaktom ostvarenim s migrantom ili izbjeglicom, bilo u spasilačkom čamcu ili na ulaznoj tački na kopnu, a završava se transportom spašene osobe u prihvatni i identifikacijski centar. Tokom ove faze, nekoliko različitih stručnih osoba mogu dobiti priliku da obave početnu identifikaciju moguće žrtve trgovine ljudima, kako slijedi:

U spasilačkom čamcu (ako je moguće)

- Moguća početna identifikacija od strane pripadnika obalne straže i/ili policijskih službenika. Kad god je moguće, socijalni radnici bi trebali biti prisutni i pružiti pomoć pri identifikaciji.

Pri iskrcavanju/na ulaznoj tački na kopnu

- Moguća početna identifikacija od strane pripadnika obalne straže, policijskih službenika, socijalnih radnika, prevodilaca ili kulturoloških posrednika.

Tokom informativnog brifinga na licu mjesta

- Moguća početna identifikacija od strane stručnih lica odgovornih za informativni brifing na licu mjesta.

Tokom postupka preliminarne registracije

- Moguća početna identifikacija od strane stručnih lica koja sudjeluju u postupku preliminarne registracije.

Tokom transporta u Centar

- Moguća početna identifikacija od strane osoblja koje se nalazi u pratnji.

✓ Ako početno identifikovana moguća žrtva trgovine ljudima ne želi biti upućena agencijskoj kontakt osobi, tu informaciju je potrebno saopštiti lokalnom koordinatoru.

✓ Ako je moguća žrtva trgovine ljudima početno identifikovana od strane obalne straže i/ili kontakt osoba iz policijske agencije, za daljnju saradnju potrebno je dobiti saglasnost od moguće žrtve. Ako moguća žrtva ne izda saglasnost, tu informaciju je potrebno saopštiti lokalnom koordinatoru.

Na lokaciji iskrcavanja, dva prevodioca, jedan bolničar i dva policijska službenika preuzimaju grupu migranata i izbjeglica. Grupa ulazi u autobus kojim će biti odvezena na preliminarnu registraciju i postupak uzimanja otisaka prstiju. U autobusu, jedan od prevodilaca primjećuje kako jedan muškarac daje pasoše trima ženama koje sjede blizu jedna druge. One ne gledaju muškarca u oči i izgledaju iscrpljeno i bezvoljno. Prevodilac opisuje ono što je upravo vidio ostatku tima stručnjaka. Policijski službenici obavještavaju svoju kontakt osobu koja se istog trenutka povezuje s lokalnim koordinatorom. U policijskoj stanici, muškarce smještaju u prostoriju odvojenu od žena. Tokom postupka pojedinačne registracije, prevoditeljica i socijalna radnica pomažu pri razgovoru sa svakom od prethodno identificiranih žena. Objašnjavaju im šta je to trgovina ljudima i informiraju ih o pravima koje imaju žrtve trgovine ljudima. Nakon primanja tih informacija, jedna od žena kaže da su ona i druge dvije žene rođakinje i da su bile prisiljene da rade za izvjesnog muškarca kako bi otplatile porodične dugove. Nijedna od žena nije mlađa od 18 godina. Žena pristaje da otkrije policijskoj službenici više detalja, ali možda kasnije. Na kraju, tri žene pod pratnjom odvođe u siguran smještaj izvan Centra i daje im se mogućnost da se odmore prije početka razgovora na drugoj liniji.

Druga faza

Druga faza prihvatne procedure počinje s registracijom u centru za prvu identifikaciju i prihvat i traje do dana kada se obavlja razgovor o azilu. Tokom ove faze, moguće žrtve trgovine ljudima mogu biti identificirane u sljedećim slučajevima:

Početna registracija u Centru

- Moguća početna identifikacija od strane osoblja, koje vrši registraciju, postavljanjem pitanja specifičnih za trgovinu ljudima tokom postupka registracije.

Pružanje informacija na drugoj liniji u Centru

- Moguća početna identifikacija od strane osoblja konkretno zaduženih za brifinge na drugoj liniji, koji podrazumijevaju postavljanje pitanja specifičnih za trgovinu ljudima kako bi se povećala vjerovatnoća samoidentifikacije.

Ljekarski i psihosocijalni pregled u Centru

- Moguća početna identifikacija od strane ljekara i psihologa postavljanjem pitanja specifičnih za trgovinu ljudima tokom pregleda i/ili nakon pregleda tokom pružanja potrebne pomoći.

Tokom boravka u Centru

- Moguća početna identifikacija od strane bilo koje stručne osobe u Centru tokom njihove komunikacije s migrantima (naprimjer, tokom podjele higijenskih proizvoda ili hrane i slično).

Psihologinja iz Centra završila je smjenu i uputila se prema svom automobilu. Na putu prema automobilu primjećuje da je jedna od kuća koje pripadaju Centru a koje koriste migratni zaključana s vanjske strane teškim lancem. Vraća se u medicinski centar i poziva svoje kolege iz službe bezbjednosti. Oni pronalaze dva dječaka adolescenta u kući, zavezana i pretučena. Odmah obavještavaju o tome kontakt osobu iz Centra i staratelje pronađenih dječaka. Dječaci insistiraju na tome da niko ne smije zvati policiju. Kontakt osoba iz Centra povezuje se odmah sa lokalnim koordinatorom i dostavlja mu informacije o ličnim profilima dječaka. Dječake prevoze u lokalnu bolnicu radi ljekarske pomoći te potom u sklonište za dječake kojim upravlja jedna lokalna NVO. U roku od jedne sedmice, dva socijalna radnika, obučena za komunikaciju s djecom, obavljaju razgovore na drugoj liniji, u kojima sudjeluju i prevodioci, kulturološki medijatori i staratelji dječaka. Lokalna multiagencijska komisija ispituje slučaj bez učešća predstavnika policije. Ipak, kolegama iz policije se odmah dostavljaju podaci o identitetu počinitelja nakon što budu otkriveni tokom razgovora s dječacima. Kasnije bivaju uhapšeni.

Treća faza

Ova faza prihvatne procedure počinje razgovorom o azilu (koji se obavlja dok je migrant ili izbjeglica još uvijek u Centru) i traje do donošenja konačne odluke od strane lokalne vlasti o statusu migranta (npr. odobravanje azila, pokretanje postupka dobrovoljnog povratka, primjena postupka prisilnog povratka, itd.). U ovoj fazi, moguća je identifikacija potencijalnih žrtava trgovine ljudima u sljedećim okolnostima:

Razgovor o azilu

- Moguća početna identifikacija od strane članova panela koji vodi razgovor postavljanjem pitanja specifičnih za trgovinu ljudima, a koja su neodvojiv dio ovih razgovora.
- Razgovoru mora prisustvovati kontakt osoba iz azilantskog centra ili, u slučaju paralelnog vođenja više razgovora, stručno lice iz azilantskog centra posebno obučeno na polju pokazatelja trgovine ljudima.
- Ako je moguća žrtva trgovine ljudima identifikovana tokom razgovora, kontakt osoba iz azilantskog centra mora o tome obavijestiti lokalnog koordinатора koji će naknadno organizovati razgovor na drugoj liniji sa obučenim stručnim licem.

Dobrovoljni povratak

- Moguća početna identifikacija od strane osoblja zaduženog za procedure dobrovoljnog povratka.
- Osoblje zaduženo za procedure dobrovoljnog povratka mora obavijestiti kontakt osobu iz svoje agencije.

Prisilni povratak

- Moguća početna identifikacija od strane osoblja zaduženog za procedure prisilnog povratka.
- Osoblje zaduženo za procedure prisilnog povratka mora obavijestiti kontakt osobu iz svoje agencije.

✔ U slučaju identifikacije moguće žrtve trgovine ljudima, potrebno je privremeno obustaviti procedure dobrovoljnog ili prisilnog povratka kako bi se omogućila formalna identifikacija osobe.

✔ Potrebno je obaviti obaveznu procjenu rizika.

✔ U slučaju djeteta kao moguće žrtve trgovine ljudima, procjena rizika povratka uvijek mora biti u skladu s najboljim interesom djeteta.

Tokom razgovora o azilu, muškarac objašnjava da je napustio svoju zemlju iz političkih razloga. U jednoj od zemalja tranzita, krijumčar ljudima prodao je njega i još dvadeset osoba jednom zemljoposjedniku, koji ih je iskorištavao oko tri mjeseca dok konačno nije uspio pobjeći. Nije imao novca da plati put brodom preko mora te je pristao da upravlja čamcem, koji je prevozio sedam migranata, do Grčke. Stručno lice iz azilantskog centra obavještava o tome kontakt osobu iz azilantskog centra. Ta kontakt osoba dalje obavještava lokalnog koordinатора koji organizuje odlazak muškarca u tihu i sigurnu prostoriju na razgovor, u pratnji dva socijalna radnika.

IV | Formalna identifikacija

Socijalni put formalne identifikacije žrtava trgovine ljudima

Broj utvrđenih žrtava trgovine ljudima, zajedno s brojem iz mješovitih migracijskih tokova, još uvijek je veoma nizak u usporedbi s procijenjenim ukupnim brojem žrtava trgovine ljudima.⁹ Posljedično, ovakva situacija direktno utiče ne samo na efektivnu i pravovremenu zaštitu ljudskih prava žrtava, nego i na krivično gonjenje trgovaca ljudima.

Važeća pravila u velikom broju država članica nalažu da formalna identifikacija pojedinca kao žrtve trgovine ljudima od strane policijskog službenika predstavlja uslov za pristup uslugama i pomoći. Međutim, iz niza razloga, često se dešava da žrtve nerado sarađuju sa policijom. Zbog toga postupajući službenici u kontaktu sa potencijalnom žrtvom trgovine ljudima mogu naići na jednu od ove dvije situacije:

Potencijalna žrtva pristaje na saradnju sa organima policije, ili

Potencijalna žrtva NE pristaje na saradnju sa organima policije.

U situacijama kada je pomoć žrtvi uslovljena njegovim ili njenim formalnim statusom u krivičnom postupku, može se desiti da potencijalna žrtva, koja nije pristala na saradnju sa policijom, ostane izostavljena i ne primi neophodnu pomoć u cilju sprečavanja daljnje ponovne viktimizacije.

U cilju prevazilaženja ovog problema i poboljšanja postupka identifikacije žrtava trgovine ljudima kao i odgovora nadležnih tužilaštava na krivična djela trgovine ljudima, ukazala se potreba za uvođenjem *inkluzivnijeg prvostepenog režima identifikacije* koji predstavlja dopunu tradicionalnom sistemu identifikacije od strane policijskih službenika. Ovaj pristup predstavlja „*socijalni put*“ za formalnu identifikaciju žrtava trgovine ljudima. Takav pristup doprinosi izgradnji pozitivnog odnosa sa žrtvama, zasnovanog na pomoći, koji u budućnosti može imati pozitivan utjecaj na spremnost žrtava na saradnju u istražnom postupku. Sistem koji pomoć žrtvama uslovljava saradnjom može dovesti do otuđenja i izolacije žrtava.

- ✓ Kada potencijalna žrtva ili formalno identificirana žrtva ne izrazi spremnost na saradnju sa organima policije, nadležne institucije za socijalnu pomoć dužne su obavijestiti organe policije o okolnostima slučaja, bez otkrivanja ličnih podataka žrtve.

⁹ Naprimjer, vidi: Međunarodna organizacija za migracije (IOM), Global Trafficking Trends in Focus: IOM Victim of Trafficking Data 2006-2016 (2017.). Dostupno na: https://www.iom.int/sites/default/files/our_work/DMM/MAD/A4-Trafficking-External-Brief.pdf (pristupljeno 26. februara 2019. godine).

Socijalni put do formalne identifikacije žrtava trgovine ljudima podrazumijeva dodjelu statusa žrtve trgovine ljudima:

- a. od strane nadležnih institucija za socijalnu pomoć;**
- b. izvan konteksta krivičnog postupka;**
- c. bez obzira na spremnost potencijalne žrtve na saradnju sa policijskim organima.**

Standardni postupak formalne identifikacije žrtava trgovine ljudima

Predloženi postupak formalne identifikacije žrtava trgovine ljudima u postojećem okviru centara za prihvata i identifikaciju izbjeglica i migranata na teritoriji država članica OSCE-a obuhvata sljedeće korake:

- 1 Čim službenik na terenu identificira potencijalnu žrtvu trgovine ljudima, kontakt osoba zadužena za ta pitanja unutar nadležne agencije treba biti obaviještena o tome i informirana o profilu potencijalne žrtve (spol, dob, jezik kojim govori). Kontakt osoba nadležne agencije potom obavještava lokalnog koordinatora za ova pitanja i dostavlja prikupljene informacije o profilu potencijalne žrtve.
- 2 Lokalni koordinador, na osnovu inicijalnog profila potencijalne žrtve, stupa u kontakt sa nadležnim službama, uključujući tu službe za prevoz, prevođenje/kulturološko posredovanje, te smještaj, u cilju dogovaranja potrebnih usluga. Za vrijeme trajanja tih dogovora, potencijalnoj žrtvi potrebno je
- 3 Kontakt osoba nadležne agencije za upućivanje dužna je otpratiti potencijalnu žrtvu do njegovog/njenog sigurnog smještaja, te se pobrinuti za zadovoljenje osnovnih potreba potencijalne žrtve, uključujući tu pružanje informacija o postupku identifikacije kao i o pravima žrtava trgovine ljudima. Potencijalnoj žrtvi potrebno je omogućiti pristup svim potrebnim uslugama medicinskog zbrinjavanja i psihološke podrške.
- 4 Nakon što se potencijalna žrtva smjestila, te nakon što su zadovoljene njene osnovne potrebe, potrebno je obaviti i razgovor na drugoj liniji između žrtve i službenika stručno osposobljenih za vođenje takvog razgovora, u sigurnom okruženju, bez prisustva drugih osoba. Ukoliko potencijalna žrtva ne pristaje na razgovor sa predstavnikom policije, razgovor na drugoj liniji treba obaviti isključivo stručno osposobljen socijalni radnik.
- 5 Preporučuje se da razgovor na drugoj liniji obave dvije stručno osposobljene osobe (policajac i socijalni radnik ili dva socijalna radnika). Ukoliko je to potrebno, razgovor treba obaviti u prisustvu prevodioca i kulturološkog posrednika. Razgovore sa potencijalnim maloljetnim žrtvama trgovine ljudima potrebno je obaviti u prisustvu zakonskog staratelja dodijeljenog takvim žrtvama. Ukoliko se za tim ukaže potreba, razgovor može biti privremeno prekinut i nastavljen kasnije, u interesu zaštite mentalnog ili psihičkog zdravlja potencijalne žrtve.

- 6 Ukoliko je planirano snimanje audio-zapisa razgovora, od potencijalne žrtve potrebno je prethodno tražiti saglasnost za snimanje razgovora.
- 7 Nakon završetka razgovora na drugoj liniji, potencijalnu žrtvu potrebno je odvesti do sigurne lokacije na kojoj je smještena, gdje će takva žrtva nastaviti primati svu potrebnu medicinsku pomoć i psihološku podršku.
- 8 Informacije prikupljene od žrtve tokom razgovora na drugoj liniji potrebno je prenijeti lokalnom koordinatorskom centru u formi izvještaja osoba koje su obavile taj razgovor.
- 9 Ukoliko potencijalna žrtva želi steći status žrtve trgovine ljudima, te ukoliko je pristala na saradnju sa organima policije, lokalni koordinatorski centar dužan je dostaviti predmet lokalnoj multiagencijskoj komisiji koja će potom donijeti odluku o dodjeli statusa.
- 10 Ukoliko potencijalna žrtva želi steći status žrtve trgovine ljudima, ali ne pristaje na saradnju sa organima policije, lokalni koordinatorski centar i dalje je dužan dostaviti predmet lokalnoj multiagencijskoj komisiji. U takvim okolnostima, organi policije također trebaju biti obaviješteni o okolnostima od značaja za slučaj, bez mogućnosti pristupa ličnim podacima žrtve. Osim toga, policijski organi dužni su razmotriti prikupljanje dodatnih informacija o slučaju, bez uplitanja potencijalne žrtve.
- 11 Dodjela statusa žrtve trgovine ljudima trebala bi dovesti do pokretanja postupka detaljne procjene potreba, u cilju utvrđivanja neposrednih, ali i dugoročnih potreba žrtve. Rezultati ove procjene potreba trebali bi poslužiti kao osnova za pružanje zaštite zasnovane na uvažavanju relevantnih okolnosti konkretnog slučaja, te omogućiti socijalnim radnicima da izrade plan pomoći. U cilju pružanja podrške provedbi ovog postupka, potrebno je izraditi jedinstvene instrumente za procjenu potreba. Ukoliko se planom zahtijevaju posebne mjere zaštite, za donošenje i provedbu tih mjera bit će zaduženi policijski organi.
- 12 Ukoliko potencijalna žrtva ne želi da joj se dodijeli status žrtve trgovine ljudima, lokalni koordinatorski centar trebao bi zaključiti slučaj i obratiti se kontakt osobi Centra. Potencijalnoj žrtvi potrebno je organizirati prevoz i smještaj u Centru, gdje će nastaviti primati pomoć kao ugrožena osoba.

✔ U slučajevima kada je potencijalna žrtva trgovine ljudima maloljetna osoba, policijski organi trebaju imati puni pristup svim raspoloživim informacijama, pod uslovom da su ispunjeni svi zahtjevi koji se odnose na maloljetne žrtve trgovine ljudima, kako je to opisano u gornjem tekstu, na strani 11.

✔ Optimalni vremenski okvir za provedbu gore navedenog postupka je sedmica dana.

V | Primjenjivost smjernica u okviru paradigme o „tranzitnoj ruti“

Značajan je broj migranata i izbjeglica koji prolaze teritorijom Zapadnog Balkana na svom putu prema srednjoj i sjevernoj Evropi.¹⁰ Duž te rute otvoreni su brojni prihvatni centri, čija je svrha da omoguće upravljanje ovim mješovitim migracijskim tokovima.

Velika je vjerovatnoća da će pripadnici policijskih organa i socijalnih službi raspoređeni na kopnenim granicama i u prihvatnim centrima osnovanim duž zapadnobalkanske rute doći u kontakt sa žrtvama trgovine ljudima, kao i sa trgovcima koji rutu upotrebljavaju u cilju iskorištavanja ljudi. Standardni postupak identifikacije, upućivanja, zaštite i pomoći žrtvama trgovine ljudima, kao i ostali bitni faktori, pristupi i principi koji oblikuju proces prihvata opisan u prethodnim odjeljcima, podjednako se primjenjuju i na tzv. paradigmu o „tranzitnoj ruti“.

Međutim, u pogledu migranata u tranzitu, potrebno je posvetiti posebnu pažnju početnim fazama prihvata, jer se u velikom broju slučajeva dešava da potencijalna žrtva trgovine ljudima bude identificirana na lokaciji udaljenoj od najbližeg prihvatnog centra.

U interesu blagovremene identifikacije potencijalnih žrtava trgovine ljudima, te u cilju njihovog adekvatnog informiranja i efikasne zaštite, preporučuje se da u sastavu radnih timova, raspoređenih na kopnenim granicama, budu socijalni radnici, prevodioci i kulturološki posrednici.

✔ **Bez obzira na relevantne pojedinosti, svaki slučaj potencijalne trgovine ljudima treba bez odlaganja prijaviti lokalnom koordinatorskom centru.**

✔ **U slučajevima kada do identifikacije potencijalne žrtve dođe na kopnenoj granici, takvoj osobi potrebno je pružiti privremeni siguran i odvojen prostor za smještaj tokom perioda potrebnog lokalnom koordinatorskom centru da osigura siguran smještaj izvan prihvatnog centra. Neposredno po pronalasku sigurnog smještaja, potencijalnu žrtvu trgovine ljudima treba premjestiti, te pokrenuti standardni postupak formalne identifikacije žrtava trgovine ljudima opisan u Odjeljku IV.**

¹⁰ Pogledati, naprimjer publikaciju pod naslovom: International Centre for Migration Policy Development (ICMPD), Trafficking along Migration Routes to Europe: Bridging the Gap between Migration, Asylum and Anti-Trafficking, (Međunarodni centar za izradu politika rada u oblasti migracija (ICMPD): Trgovina ljudima duž migracijskih ruta prema Evropi – razlike između migracija, azila i borbe protiv trgovine ljudima) iz 2018. godine, koja je dostupna na sljedećoj web adresi: https://www.icmpd.org/fileadmin/1_2018/Bridging_the_Gap_between_Migration__Asylum_and_Anti-Trafficking.pdf (posljednji pristup publikaciji: 26. februar 2019. godine).

ANEKS 1

Faze postupka prihvata i prilike za identifikaciju i upućivanje potencijalnih žrtava trgovine ljudima na kopnenim i pomorskim granicama

		Kada i gdje
Faza 1		Na plovilu za spašavanje
		Pri iskrcavanju/u prihvatnom centru nakon prelaska kopnene granice
		Za vrijeme pružanja informacija na licu mjesta
		Prilikom inicijalne registracije (prije ulaska u Centar)
		Prilikom prevoza u Centar
Faza 2		Prilikom registracije u Centru
		Prilikom pružanja informacija na drugoj liniji u Centru
		Tokom medicinske i psihosocijalne trijaže u Centru
		Tokom boravka u Centru
Faza 3		Tokom razgovora o dodjeli azila
		Tokom postupka dobrovoljne repatrijacije
		Tokom postupka prinudne repatrijacije

Akteri

Upućivanje

Pripadnici obalne straže, pripadnici policije, socijalni radnici, prevodioci, kulturološki posrednici	Stručna osoba koja je obavila identifikaciju obavještava kontakt osobu pri svojoj agenciji, a kontakt osoba te agencije obavještava lokalnog koordinatora
Osoblje zaduženo za prihvat migranata pri iskrcavanju, ili u prihvatnim centrima nakon prelaska kopnene granice	Stručna osoba koja je obavila identifikaciju obavještava kontakt osobu pri svojoj agenciji, a kontakt osoba te agencije obavještava lokalnog koordinatora
Osoblje zaduženo za pružanje informacija na licu mjesta	Stručna osoba koja je obavila identifikaciju obavještava kontakt osobu pri svojoj agenciji, a kontakt osoba te agencije obavještava lokalnog koordinatora
Pripadnici policije, socijalni radnici, prevodioci, kulturološki posrednici, imenovani zakonski zastupnici maloljetnika bez pratnje	Stručna osoba koja je obavila identifikaciju obavještava kontakt osobu pri svojoj agenciji, a kontakt osoba te agencije obavještava lokalnog koordinatora
Osoblje zaduženo za prevoz do Centra	Stručna osoba koja je obavila identifikaciju obavještava kontakt osobu pri svojoj agenciji, a kontakt osoba te agencije obavještava lokalnog koordinatora
Osoblje zaduženo za registraciju u Centru	Stručna osoba koja je obavila identifikaciju obavještava kontakt osobu u Centru, a kontakt osoba u Centru obavještava lokalnog koordinatora
Osoblje zaduženo za pružanje informacija u Centru	Stručna osoba koja je obavila identifikaciju obavještava kontakt osobu u Centru, a kontakt osoba u Centru obavještava lokalnog koordinatora
Osoblje zaduženo za medicinsku i psihosocijalnu trijažu u Centru	Stručna osoba koja je obavila identifikaciju obavještava kontakt osobu u Centru, a kontakt osoba u Centru obavještava lokalnog koordinatora
Cjelokupno osoblje Centra	Stručna osoba koja je obavila identifikaciju obavještava kontakt osobu u Centru, a kontakt osoba u Centru obavještava lokalnog koordinatora
Osoblje Službe za dodjelu azila, pripadnici policije, prevodioci, kulturološki posrednici, staratelji maloljetnika bez pratnje	Stručna osoba koja je obavila identifikaciju obavještava kontakt osobu pri svojoj agenciji, a kontakt osoba te agencije obavještava lokalnog koordinatora
Osoblje zaduženo za postupak dobrovoljne repatrijacije	Stručna osoba koja je obavila identifikaciju obavještava kontakt osobu pri svojoj agenciji, a kontakt osoba te agencije obavještava lokalnog koordinatora
Osoblje zaduženo za postupak prinudne repatrijacije	Stručna osoba koja je obavila identifikaciju obavještava kontakt osobu pri svojoj agenciji, a kontakt osoba te agencije obavještava lokalnog koordinatora

ANEKS 2

Tok postupka za dodjelu statusa žrtve trgovine ljudima

- ✓ Nadležna osoba na terenu vrši inicijalnu identifikaciju potencijalne žrtve;
- ✓ Nadležna osoba na terenu obavještava kontakt osobu svoje agencije;
- ✓ Kontakt osoba te agencije obavještava lokalnog koordinatora;
- ✓ Ukoliko potencijalna žrtva ne želi da joj se dodijeli status žrtve trgovine ljudima, lokalni koordinator prosljeđuje predmet radi daljnje analize i mogućeg poduzimanja drugih mjera, te potom stupa u kontakt sa kontakt osobom Centra, koja preuzima odgovornost za pružanje adekvatne pomoći potencijalnoj žrtvi za vrijeme njenog boravka u Centru;
- ✓ Ukoliko potencijalna žrtva želi da joj se dodijeli status žrtve trgovine ljudima, potrebno je razmotriti dvije opcije.

Potencijalna žrtva pristaje na saradnju sa pripadnicima policije

Potencijalna žrtva ne pristaje na saradnju sa pripadnicima policije

Razgovor na drugoj liniji

Lokalni koordinator organizira razgovor na drugoj liniji koji zajednički obavljaju predstavnici policije i socijalni radnici. Ukoliko je potencijalna žrtva maloljetna osoba, razgovoru mora prisustvovati i njen staratelj. Razgovoru, po potrebi, mogu prisustvovati i prevodilac i kulturološki posrednik.

Lokalni koordinator organizira razgovor na drugoj liniji koji zajednički obavljaju dva stručno osposobljen socijalna radnika. Policijski organi obaviješteni su o okolnostima od značaja za slučaj, bez uvida u lične podatke potencijalne žrtve. Ukoliko je potencijalna žrtva maloljetna osoba, razgovoru mora prisustvovati i njen staratelj. Razgovoru, po potrebi, mogu prisustvovati i prevodilac i kulturološki posrednik.

Odluka potencijalne žrtve o statusu žrtve trgovine ljudima i lokalna multiagencijska komisija

Potencijalna žrtva odlučuje o tome dali želi biti službeno identificirana kao žrtva trgovine ljudima:

A) Ukoliko potencijalna žrtva želi da joj se dodijeli status žrtve trgovine ljudima, lokalni koordinator dostavlja predmet lokalnoj multiagencijskoj komisiji. Sastanku komisije posvećenom raspravi o konkretnom slučaju prisustvuju i predstavnici policije i socijalni radnici.

A) Ukoliko potencijalna žrtva želi da joj se dodijeli status žrtve trgovine ljudima, lokalni koordinator dostavlja predmet lokalnoj multiagencijskoj komisiji. Sastanku komisije posvećenom raspravi o konkretnom slučaju prisustvuju samo socijalni radnici, dok su predstavnici policije obaviješteni o okolnostima od značaja za slučaj.

Individualni plan zaštite i rehabilitacije

Lokalna multiagencijska komisija donosi individualni plan zaštite i rehabilitacije. Nakon što žrtva izrazi pristanak, o planu se obavještavaju sve zainteresirane strane.

B) Ukoliko potencijalna žrtva ne želi da joj se dodijeli status žrtve trgovine ljudima, lokalni koordinator upućuje predmet službenicima Centra za psihosocijalnu pomoć, u cilju pružanja daljnje podrške i pomoći. Organi policije obaviješteni su okolnostima od značaja za predmet.

B) Ukoliko potencijalna žrtva ne želi da joj se dodijeli status žrtve trgovine ljudima, lokalni koordinator upućuje predmet službenicima Centra za psihosocijalnu pomoć, u cilju pružanja daljnje podrške i pomoći. Organi policije obaviješteni su okolnostima od značaja za predmet.

Potencijalna žrtva

dobija prevoz nazad do Centra i smještaj u Centru gdje nastavlja primati pomoć kao ugrožena osoba.

Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE) radi u interesu **stabilnosti, prosperiteta i demokratije** u 57 država, kroz politički dijalog o zajedničkim vrijednostima i konkretne aktivnosti koje dovode do trajnih promjena.

Ured specijalnog
predstavnik i
koordinatora za borbu
protiv trgovine ljudima

Sekretarijat **OSCE-a**
Wallnerstrasse 6
A-1010 Beč, Austrija
Tel. +43 1 514 36 6627
info-cthb@osce.org
osce.org/cthb